

ร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์

การจัดระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน

เป้าหมาย

รัฐต้องแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมว่าได้ดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนเลือกการเดินทางและการใช้จักรยานเป็นวิธีหลักในการเดินทางระยะสั้น (๑ - ๕ กิโลเมตร) ในชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนในด้านสุขภาพและการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และต่อรัฐในด้านการลดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพประชาชน การจัดสาธารณูปโภค การดูแลสิ่งแวดล้อม การนำเข้าเชื้อเพลิงและการใช้พลังงาน ไปสู่การมีเมืองน่าอยู่ และการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมทั้งมีทางเท้าและทางจักรยานที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เท่าเทียมกันด้วยการออกแบบที่เป็นธรรม (Universal Design)

ยุทธศาสตร์

การจัดระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน รายละเอียดดังนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน
- ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างและพัฒนาระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยาน
- ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานด้วยมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และการเงิน

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักตื่นตัวและทักษะ รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและการจัดการความรู้ เกี่ยวกับการเดินทางและการใช้จักรยาน

๑. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน

๑.๑ ให้รัฐบาลกำหนดให้การเดินทางและการใช้จักรยานเป็นนโยบายสาธารณะและระเบียบวาระแห่งชาติ

๑.๒ ให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานประสานงานการส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยาน กำหนดและจัดทำแผนแม่บทในภาพรวมของการจัดระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน

๑.๓ ให้สำนักนายกรัฐมนตรีจัดตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเดินทางและการใช้จักรยาน โดยให้นำเงินจากกองทุนอนุรักษ์พลังงานมาใช้

๑.๔ ให้กระทรวงคมนาคมจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลด้านการเดินทางและการใช้จักรยานโดยเฉพาะ และให้สำนักงานนโยบายและแผนการจราจรและขนส่งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางและการใช้จักรยาน

๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างและพัฒนาระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ให้สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับภาคประชาสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างและพัฒนาระบบและโครงสร้างเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางและการใช้จักรยาน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางจากรถยนต์ส่วนบุคคลมาเป็นการเดินทางและการใช้จักรยาน เพื่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน โดยดำเนินงาน ดังนี้

๒.๑ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสิทธิให้ส่วนราชการของทุกจังหวัดที่มีจอดรถสำหรับคนพิการและรถจักรยานที่ใกล้อาคารและสะดวกกว่าผู้ใช้รถยนต์ รวมทั้งปลอดภัยจากการโจรกรรม แก่ข้าราชการและประชาชนที่ใช้จักรยาน มาติดต่อราชการ

๒.๒ ให้สำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดนโยบายหลักให้ใช้การออกแบบที่เป็นธรรมหรือเป็นสากลในการก่อสร้างและปรับซ่อมทางเดินเท้าทั้งในและนอกเขตเมืองเพื่อให้ทุกคนรวมถึงคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็ก สตรีมีครรภ์ และผู้ป่วยสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์โดยการเดินทางและการใช้จักรยานได้เท่าเทียมกัน โดยสะดวกและปลอดภัย

๒.๓ ให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้

๒.๓.๑ ผู้ว่าราชการทุกจังหวัดเป็นประธานในระดับจังหวัด กำกับดูแล ติดตาม และรายงานผลการขับเคลื่อนการส่งเสริมการเดินทางและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน

๒.๓.๒ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

(๑) วางแผนและจัดทำทางเท้าและทางจักรยานในที่สาธารณะ โดยมีระบบจราจรดูแลให้มีความปลอดภัย และมีที่จอดจักรยานให้เพียงพอ โดยให้ชุมชนและองค์กรผู้ใช้จักรยานมีส่วนร่วมพิจารณาในการจัดทำและใช้ประโยชน์ของทางจักรยานทุกขั้นตอน รวมทั้งปรับปรุงและดูแลรักษาป้ายสัญลักษณ์และทางเท้าทางจักรยานที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งที่จะมีขึ้น ให้ใช้การได้ตามวัตถุประสงค์ตลอดเวลา

(๒) ส่งเสริมให้เกิดองค์กรและเครือข่ายของคนเดินเท้าและผู้ใช้จักรยานให้มากที่สุด ให้กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และเทศบาลนครทุกแห่ง พิจารณาจัดหาจักรยานสาธารณะจัดเตรียมไว้คอยให้บริการตามสถานที่ต่าง ๆ ในเมือง เพื่อความสะดวกในการเดินทางของผู้ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน

(๓) ส่งเสริมการใช้การออกแบบที่เป็นธรรมในการก่อสร้างและปรับซ่อมทางเดินเท้าทั้งในและนอกเขตเมืองให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เท่าเทียมกัน

๒.๓.๓ กรมโยธาธิการและผังเมืองวางแผน ออกแบบ หรือปรับปรุงผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐานในที่สาธารณะ และทางทุกเส้นที่สร้างใหม่ ให้เป็นมิตรต่อคนเดินเท้าและผู้ใช้จักรยาน หรือปรับปรุงทางที่ได้สร้างไว้แล้ว เพื่อจูงใจให้ประชาชนเลือกเดินและใช้จักรยานในการเดินทางในชีวิตประจำวัน โดยให้คำแนะนำและร่วมมือกับองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกแบบทำทางเท้าและทางจักรยานควบคู่กับการวางผังเมืองด้านการจราจรและขนส่ง โดยชุมชน คนเดินเท้า ผู้ใช้จักรยาน และผู้ใช้รถอื่น ๆ มีส่วนร่วม

๒.๓.๔ แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติควบคุมอาคารหรือกฎหมายระดับรองลงมาให้ผู้เป็นเจ้าของอาคารขนาดใหญ่และอาคารสาธารณะ รวมทั้งสถานียขนส่งสาธารณะ ต้องก่อสร้างและจัดทางเดินเท้าให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เท่าเทียมกันด้วยการออกแบบที่เป็นธรรม

๒.๔ ให้กระทรวงคมนาคมกำหนดให้

๒.๔.๑ ใช้การออกแบบที่เป็นธรรม (Universal Design) ในการออกแบบใด ๆ ที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและปรับซ่อมทางเดินเท้า เพื่อการเดินและใช้จักรยานทั้งในและนอกเขตเมือง

๒.๔.๒ กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบจราจรที่ทำให้ผู้ใช้รถประเภทอื่น ๆ ดูแลคนเดินเท้าและผู้ใช้จักรยาน กำหนดมาตรฐานป้ายเครื่องหมายจราจรที่เอื้อต่อความสะดวกและความปลอดภัยต่อคนเดินเท้าและผู้ใช้จักรยานสำหรับทางหลวงทุกประเภทให้ครอบคลุม มีมาตรฐานสากล เพิ่มเติมจากป้ายเครื่องหมายจราจรที่มีอยู่เดิม

๒.๔.๓ การรถไฟแห่งประเทศไทยและบริษัทขนส่งจำกัดจัดให้ขบวนรถไฟโดยสารทุกขบวนและรถโดยสารประจำทางทุกคันในเส้นทางที่ไกลกว่า ๕๐ กิโลเมตร สามารถรับขนส่งจักรยานได้ และคิดค่าบริการขนส่งจักรยานให้เหมาะสมกับชนิดของจักรยานและระยะทาง รวมทั้งมีที่จอดจักรยานที่สะดวกปลอดภัยที่สถานีรถไฟและสถานีขนส่งทุกแห่ง

๒.๕ ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการให้มีหลักสูตรและกิจกรรมในทุกระดับการศึกษาเพื่อการให้ความรู้เกี่ยวกับ “การออกแบบที่เป็นธรรม” ในการก่อสร้างอาคารสถานที่ โดยเฉพาะการสร้างทางเดินเท้าให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เท่าเทียมกัน รวมถึงจัดให้นักเรียน/นักศึกษาพิการได้ฝึกเดิน/ใช้เก้าอี้เข็นเพื่อการออกกำลังกายในวิชาพลศึกษา และร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานกับนักเรียน/นักศึกษาทั่วไป

๒.๖ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการในการเดิน และใช้จักรยานเพื่อการเคลื่อนที่หรือการเดินทาง เช่น ไม้เท้า เครื่องช่วยเดิน ไม้ค้ำยัน ขาเทียม และเก้าอี้เข็น เป็นต้น

๒.๗ ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่งเสริมการใช้จักรยานในการท่องเที่ยว ด้วยการยกย่องและส่งเสริมที่พักและสถานประกอบการที่มีจักรยานและ/หรือที่จอดจักรยานบริการให้นักท่องเที่ยว และร่วมกับสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ธรรมชาติ และอื่น ๆ จัดระเบียบให้ผู้ใช้จักรยานเดินทางเข้าในสถานที่ได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งการทำทางจักรยาน ที่จอดจักรยาน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

๓. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานด้วยมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และการเงิน

ให้กระทรวงคมนาคมจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเดินและการใช้จักรยาน โดยประสานร่วมกับสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยของผู้ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน สร้างแรงจูงใจให้คนเดินเท้าและใช้จักรยานลดแรงจูงใจในการใช้ยานยนต์ และสร้างระเบียบวินัยที่ดีแก่ผู้ขับขี่ยานยนต์เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ที่ใช้จักรยาน

๓.๑ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจมีมาตรการสิ่งจูงใจแก่ผู้ที่ใช้จักรยานเดินทางไปทำงานหรือเดินทางไปเชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะอย่างสมัครใจ

๓.๒ ให้สำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวงคมนาคมแก้ไขพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๙ ให้ส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยาน และเปิดโอกาสให้

ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข

๓.๓ ให้กระทรวงมหาดไทยแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติควบคุมอาคารหรือกฎหมายระดับรองลงมาให้ ผู้เป็นเจ้าของอาคารขนาดใหญ่และอาคารสาธารณะ รวมทั้งสถานี่ขนส่งสาธารณะ ต้องจัดที่จอดรถจักรยานและทาง ลาดสำหรับคนพิการทางกายที่สะดวกและปลอดภัยได้มาตรฐาน

๓.๔ ให้กระทรวงพลังงานมีงบประมาณสนับสนุนการศึกษาวิจัยและกิจกรรมการเดินและการใช้จักรยาน เพื่อการอนุรักษ์พลังงานแก่ชุมชนและองค์กรผู้ใช้จักรยานในเมืองต่าง ๆ และสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และ รณรงค์การเดินและการใช้จักรยานแทนที่การใช้ยานยนต์ในการเดินทางระยะสั้นอย่างต่อเนื่อง

๓.๕ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีงบประมาณสนับสนุนชุมชนและองค์กรผู้ใช้จักรยาน ในเมืองต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมการเดินและการใช้จักรยานเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการรณรงค์การเดิน และการใช้จักรยานเพื่อปรับปรุงคุณภาพอากาศในเขตเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่

๓.๖ ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมจักรยานแบบนันทนาการแก่องค์กร ประชาชนเพื่อส่งเสริมการใช้จักรยานท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมต่าง ๆ นอกเหนือ จากการศึกษาเพื่อการแข่งขันตามปกติ

๓.๗ ขอให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการของทุกภาคส่วนในการจัดระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน บนทางเดินเท้าและทางจักรยานในชีวิตประจำวันของคนทั่วไปและคนพิการ

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักตื่นตัวและทักษะ รวมทั้ง พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและการจัดการความรู้ เกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยาน

ให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับภาคประชาสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานดังนี้

๔.๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการ อาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ดำเนินการให้มีหลักสูตร และกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยาน และพัฒนาทักษะการใช้จักรยานให้ถูกต้องและปลอดภัย แก่นักเรียนนักศึกษาทุกระดับให้เหมาะสมกับวัย ด้วยการมีส่วนร่วมของนักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ยกย่องโรงเรียนและสถาบันการศึกษาที่มีผลงานดีเด่นในการส่งเสริมให้ครูอาจารย์และนักเรียนนักศึกษาเดินและใช้ จักรยานในกิจกรรมประจำวัน รวมทั้งการเดินทางระหว่างที่พักกับโรงเรียนหรือสถานศึกษาและภายในสถานศึกษา รวมทั้งการให้ความรู้และจัดอบรมการใช้จักรยานอย่างปลอดภัยและถูกต้องตามกฎหมาย และมีครูอาจารย์และนักเรียน นักศึกษาหันมาเดินและใช้จักรยานเป็นจำนวนมาก

๔.๒ ให้กระทรวงคมนาคมดำเนินการ

๔.๒.๑ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลการเดินทางที่ไม่ใช้เครื่องยนต์เพื่อเป็นศูนย์กลางเรื่องการเดินทางและการใช้จักรยาน เอื้ออำนวยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี รวมทั้งประสานกับสถาบันการศึกษา และการวิจัยให้มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนางานทางด้านวิชาการในสาขาต่าง ๆ ที่เอื้อให้เกิด มาตรฐานในเรื่องการเดินทางและการใช้จักรยาน และกระตุ้นให้ประชาชนหันมาเดินและใช้จักรยานเป็นวิถีหลักในการ เดินทางในระยะสั้น

๔.๒.๒ ให้มีการอบรมและให้ความรู้กับผู้ขับขี่ยานยนต์ทุกชนิดให้มีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญต่อผู้ที่เดินและใช้จักรยาน มีมารยาทและวินัยจราจรในการดูแลความปลอดภัยต่อคนเดินเท้าและผู้ใช้จักรยานที่ร่วมสัญจรใช้ถนนอย่างจริงจัง และจัดให้ความรู้เรื่องการเดิน การใช้จักรยาน และการปฏิบัติต่อผู้เดินและผู้ใช้จักรยานเป็นส่วนหนึ่งของการสอบเพื่อขอใบอนุญาตขับขี่ยานยนต์ทุกชนิด

๔.๒.๓ จัดทำแผนเฝ้าระวังปัญหาการจราจรและติดตามการดำเนินส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยาน ร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกจังหวัด เพื่อแสดงความก้าวหน้าของการดำเนินงานและประเมินผล โดยนำเสนอผลสู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๔ ร่วมกับสื่อมวลชนและภาคประชาสังคม ให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้บริโภคถึงประโยชน์ของการเดินและการใช้จักรยานต่อตนเองและประเทศชาติ ตลอดจนผลเสียจากการใช้ยานยนต์ในกรณีที่ไม่จำเป็นผ่านทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสาธารณะ และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคล โดยผ่านผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน รวมถึงหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่

๔.๓ ให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเผยแพร่ประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนเดินและใช้จักรยานเป็นประจำสำหรับการเดินทางระยะสั้น รวมทั้งจัดเวทีสาธารณะให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง จากทุกภาคส่วนและผู้มีส่วนได้เสีย

๔.๔ ให้กระทรวงสาธารณสุขเผยแพร่ประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนเดินและใช้จักรยานเป็นประจำสำหรับการเดินทางระยะสั้น เป็นทางเลือกในการทำกิจกรรมทางกาย และรณรงค์ให้บุคลากรส่งเสริมการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งที่โรงพยาบาลและที่บ้านเพื่อให้สามารถเดินและใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน

๔.๕ ให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพสนับสนุนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเดินและใช้จักรยานในชีวิตประจำวันผ่านภาคีเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพและทางโครงการย่อยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง